

GRUDA

Št. 11.

1924.

Leto I.

Poština plačana v gotovini.

Vsebina zvezka II.

G. Koritnik: Jesensko vasovanje. — C. Jeglič: Pri nedeljski maši. — Srečko Kosovel: Večerni hlad. — Srečko Kosovel: V somrak zvoni. — F. M. Dostojevski-J. Vidmar: Krotka. (Konec prih.). — J. Glaser: Nevolja. — V. Pozner-Dr. M. Preobraženski: Balada o ponočni preiskavi. — A. Žužek: Moje duše plaha sanja. — M. Komanova: Božična noč. — C. Jeglič: Mičika (z orig. lesor, akad. slikarja M. Maleša). — G. Koritnik: Moja trobojnica. — St. Arko: Svinjska kuga. (Konec.) — S. Savinšek: Pozimi v parku. — —: Carina na poljedelske pridelke. (Konec.) — X.: Radio-telegrafija in radio-telefonija. — G. Strniša: Gorenjska. — St. Arko: Metiljavost ovac in goveje živine. — G. Strniša: Planinec. — Razstava našega združenstva. — RAZGLEDI: Poziv vsem našim društvom in vsemu kmetškemu ljudstvu. — Pomenki in nasveti. — Ženstvo. — Prosveta. — Šala in zabava.

V podrobni prodaji stane XI. zvezek Din 3.

Za dljake in vojake znaša celoletna naročnina Din 20. — Novi naročniki dobe lahko še vse doslej izliše številke.

Uredništvo: Ljubljana, Škofja ulica 8, I. radstr.

Uprava: Ljubljana, Kolodvorska ulica 7.

Rokopse je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Cena oglasov po dogovoru.

Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača.

Urejuje Ivan Albreht.

Naročniki „Grude“ pozor!

V današnji številki smo priložili izpolnjene položnice vsem onim cenj. naročnikom, ki za letošnje leto še dolgujejo na naročnini. Da bo pri upravi red in možnost točnega izdajanja „Grude“, je v interesu vsakega posameznika, ki na naročnini kaj dolguje, da to brez odlašanja takoj po priloženi položnici poravnava. V nasprotnem slučaju bi bili primorani vsakomur, k bi se po temu ne ravnal, nadaljno pošiljatev „Grude“ ukiniti.

Upravništvo.

Kje se najbolje kupi, je že brez dvoma znano!

„Pri nizki ceni“

Ignacij Žargi Ljubljana
Sv. Petra cesta 3

Nudi cenj. odjemalcem veliko izbero potrebščin za krojače in šivilje. Velika izbira rokavic, nogavic in površnih ženskih volnenih jopic. Razno moško, damsko in otročje perilo, svilene pletene samoveznice itd. po priznani znižanih cenah.

Na debelo!

Na drobno!

Gliša Koritnik:

Jesensko vasovanje.

Kdo si gost pod oknom
ob tej pozni uri?
kaj nemirno trkaš
na molčeče duri?

Morda kličeš k oknu
davno svojo znanko,
iz mladostnih časov —
misel nezaspanko?

Je li tu pri vas —
(sestre povejte!)
je li tu pri vas
moj nekdanji čas?

— O kako je smrtnobled
ta neznan obraz —
sestre pogledjte:
moj sedanjí čas!

Odkar sem te izgubil,
mladosti bajni cvet —
odkar sem te izgubil,
te iščem križemsvet.

Na okno znano trkam,
kjer davno več te ni:
če živ si ali mrtev —
kdorkoli si, odpri!

1.

Groza me je same,
strah me je spomina,
plaha sem kot v sanjah
prva mesečina.

Pojdi, potnik božji,
da se ti ne stoži
po mladosti davni
ob jesenski roži!

2.

Ali ga še pomnite —
(sestre, povejte!)
ali ga še pomnite
moj nekdanji čas?

3.

Na oknu molk trepeče,
spomin se javlja sam,
kot grob nekdanje sreče
molči polnočni hram.

Dve seni prišumita
iz groba mladih dni,
na srečju mojem bdita,
da jutro se zdani.

Pri nedeljski maši.

v. Vrban je natlačeno poln, orglje pojo, gospod prepevajo, in odpeva in prepeva organist Skok na koru: „Bog v nebeški-i visoočini!“ Kar topi se srce.

In moli Franca: „Saj tebi, Bog v nebeški visočini, vse dam. Rože na oltarju, o Gospod, te prekrasno rdeče vodenke so moje. Ampak našemu gospodu župniku nič kaj ne zaupam — usmili se, o Gospod...“

In moli Francelj: „Dvajset kron bom dal, več pa ne. Bog v nebeški visočini, saj nimam! So pa rekli gospod župnik: če jih ne boš dal, Francelj, pri darovanju štirideset — o Bog, ti povej, saj nisem skop, saj bi jih dal...“

In toplo vzdihuje Janez: „Nič ni res! Včeraj nisem ne kapljice srknil. Križani Jezus, ti povej moji Katri, koliko sem včeraj trpel...“

In moli Katra: „Bog v nebeški visočini, ozri se na ponižnost svoje služabnice in spreobrni tega Janeza, dokler se v jamo ne zvrne! Bog v nebeški visočini, ozri se na nas, molimo ponižno te...“

Gospod Gregor pred oltarjem se pa ozirajo in nič ne slišijo, kaj molijo njegovi farani. Praznično-omamno se razliva po cerkvi dim vonjivega kadila, sladkost drhti v srce. Le Bog v nebeški visočini, on vse vidi in vse ve in vsem odpušča.

Srečko Kosovel:

Večerni hlad.

Večerni hlad
in veter izza vrta —
ah tam, tam blešči grad
in tam so vrata odprta.

Odrpta v moje srce;
skozi vrata prepih;
vse gre, vse gre — — —
Roža dehti kot vzdih.

Srečko Kosovel:

V somrak zvoni.

V somrak zvoni in na gozdove
pala je tema;
tíha pesem, ko da hoče
od sveta.

Proč... In tam bi onemela
tam bi ugasnila
in to sivo, težko žalost
v večnost potopila.

Krotka.

(Dalje.)

V.

Krotka se upira.

Prepiri so se pričeli vsled tega, ker si je naenkrat izmislila izplačevati denar po svoji glavi in ceniti stvari više nego so bile vredne. Kake dvakrat se je radi tega izvolila celo pričkati z menoj. Upri sem se. Tedaj je prišlo pa do tiste zadeve s kapitanico.

Prišla je starka, kapitanica, z medaljonom, ki je bil darilo ranjkega moža, no saj veste, souvenir. Izplačal sem ji trideset rubljev. Začela je žalostno moledovati in prositi, naj ga shranimo, — gotovo, da ga bomo shranili. No, z eno besedo, čez pet dni ga pride naenkrat zamenjat za zapestnico, ki ni niti osem rubljev vredna; jasno, da nisem pristal. Nemara je že takrat po ženinih očeh kaj uganila, zakaj prišla je, ko me ni bilo doma, in žena ga ji je zamenjala. Ko sem to še isti dan opazil, sem pričel govoriti ž njo krotko, toda odločno in premišljeno. Sedela je na postelji, gledala v tla in pritrkavala s konico desnega čevlja po preprogi (njena kretnja); na ustnicah je imela tisti nelepi smehlaj. Nato sem ji povedal mirno, ne da bi glas povzdignil, da je denar moj, da imam pravico gledati na življenje s svoji mi očmi in da ji vendar nisem ničesar prikrival, ko sem jo vabil k sebi v dom.

Naenkrat je planila pokonci, se pričela nenadoma po vsem telesu tresti in — pomislite — na vsem lepem je zateptala name z nogami; to je bila zver, to je bil napad, to je bila zver v napadu. Onemel sem od začudenja; takega izbruha nisem nikoli pričakoval. Toda obvladal sem se, da niti trenil nisem, in sem ji zopet z istim mirnim glasom povedal, da ji od današnjega dne ne dovolim več sodelovati pri mojem poslu. Zasmejala se mi je v obraz in je odšla z doma.

Stvar pa je ta, da ni imela pravice oditi z doma. Brez mene nikamor, to sva se domenila, še ko je bila nevesta. Zvečer je prišla domov; jaz niti besedice.

Drugi dan je odšla že zjutraj, naslednji dan zopet. Zaprl sem zastavljalnico in sem šel k tetam. Takoj po poroki sem pretrgal ž njimi — ne jaz k njim, ne one k meni. Pokazalo se je, da je pri njih ni bilo. Poslušali sta me radovedno in se mi posmehljali v obraz: „Prav vam je,“ sta rekli. Toda njun smeh me ni iznenadil.

Podkupil sem mlajšo, staro devico, s sto rublji in sem jih ji odštel petindvajset na roko. Čez dva dni je prišla k meni: „V to stvar je zapleten oficir Jefimovič, pravi, vaš bivši tovariš v polku.“ To me je močno presenetilo. Ta Jefimovič mi je največ škodoval v polku; pred kakim mesecem pa je prišel v svoji nesramnosti dvakrat v zastavljalnico, češ kakor da zastavljat, in se je pričel z ženo šaliti, se spominjam. Stopil sem k njima in sem mu dejal, naj se spomni najinih odnošajev in naj se ne drzne več priti k meni; ali kaj takega mi ni niti oddaleč prišlo na misel, marveč sem enostavno pomislil, da je nesramnež. Zdaj pa mi naenkrat teta sporoča, da sta si že določila sestanek in da ima vso stvar v rokah neka prejšnja njihova znanka, Julija Samsonovna, vdova vrh tega je še polkovnica, — češ, „k nji zahaja zdaj vaša soproga.“

To sliko bom okrajšal. Vsa ta zadeva me je stala kakih tristo rubljev, toda v dveh dneh je bilo doseženo, da bom stal v sosedni sobi za zaprtimi vrati in bom slišal prvi rendez-vous, ki ga bo imela moja žena z Jefimovičem na samem. Prej ta večer se je odigral med nama kratek, toda zame zelo pomemben prizor.

Vrnila se je pred večerom, sedla na posteljo in me porogljivo ogleduje ter pritrkava z nožico po preprogi. Ko sem jo tako ogledoval, mi je naenkrat šinila v glavo misel, da je bila ves ta poslednji mesec ali bolje rečeno poslednja dva tedna vržena iz svojega značaja, lahko bi se celo reklo, da je imela obraten značaj: kazalo se je bitje, nasilno, napadajoče, ne morem reči, nesramno, toda nespodobno bitje, ki je samo iskalo zmede. Ki je samo tiščalo v zmedo. Vendar jo je krotkost zadrževala. Če taka podivja, se ji vseeno še vedno vidi, da le samo sebe sili, da samo sebe tera in da pred vsem ne more opraviti s svojo lastno sramežljivostjo in stidljivostjo, pa če gre tudi preko meje. Zato ti takale včasih tako zagode, da ne verjameš lastnemu opazujočemu umu. Duša, ki je razvrata vajena, pa — nasprotno — vselej omili in napravi stvar še bolj ostudno, ampak v podobi redu in dostojnosti, ki bi bila rada vzvišena nad teboj samim.

— Ali je res, da so vas vrgli iz polka, ker ste se z bali dvoboja? je vprašala naenkrat, kakor da bi z jasnega treščilo. In oči so ji zagorele.

— Res; po razsodbi oficirjev so me pozvali, naj se odstranim iz polka, čeprav sem že prej sam prosil za odpust.

— Torej so vas pognali kot strahopetca?

— Da, obsodili so me za strahopetca. Ali dvoboju se nisem uprl radi strahopetnosti, temveč ker se nisem hotel pokoriti nji-

hovi tiranski obsodbi in se dvobojevati, čeprav sam nisem videl žalitve. Vedite, — se nisem mogel zdržati, — upreti se dejansko taki tiraniji in vzeti nase vse posledice, se je reklo pokazati dosti več junaštva, kakor v kakršnemkoli dvoboju.

Nisem se zdržal; s tem stavkom sem se pričel nekako opravičevati; nji pa nič drugega ni bilo treba, kot tega mojega novega ponižanja. Zlobno se je zasmejala.

— In ali je res, da ste potem tri leta hodili kot potepuh po Peterburgu in za dvojače prosjačili in pod biljardi prenočevali?

— Prenočeval sem v Senski uliči in v domu Vjazemskega. Da, res je, po odhodu iz polka je bilo v mojem življenju dosti sramote in propalosti, toda ne npravne propalosti, ker sem celo takrat sam najbolj sovražil svoja dejanja. To je bila samo propalost moje volje in mojega razuma in je nastala le zaradi obupnega položaja, v katerem sem bil. Ali to je minilo...

— O, sedaj ste gospod — kapitalist!

To se pravi, to je bilo namigovanje radi zastavljavnice. Toda že sem se obvladal. Videl sem, da hoče pojasnil, ki bi bila zame poniževalna, zato jih ji nisem dal. Istočasno je v sosednji sobi pozvonilo, stopil sem tja, da bi postregel. Pozneje, že čez kako uro, ko se je nenadoma opravila, se je vstavila pred menoj in mi je rekla:

— Vendar mi vsega tega pred poroko niti omenili niste?

Nisem ji odgovoril in odšla je.

In tako sem stal naslednjega dne v tisti sobi za vrati in sem poslušal, kako se odločuje moja usoda; v žepu sem imel pa revolver. Bila je oblečena kakor za izprehod in je sedela za mizo. Jefimovič se je pa spakoval pred njo. In kaj: zgodilo se je tisto (naj mi bo povedano v čast), zgodilo se je natančno tisto, kar sem slutil in domneval, dasi se nisem zavedal, da to slutim in domnevam. Ne vem, ali se izražam razumljivo.

Zgodilo se je tole. Poslušal sem celo uro in sem bil priča dvoboju med najplemenitejšo in najbolj vzvišeno žensko in pa med posvetno, razvratno, topo golaznijo z nizkotno dušo. In odkod vse to v tej naivni, v tej krotki, v tej redkobesedni, sem mislil začuden. Najostroumnejši avtor družabne komedije ne bi mogel ustvariti tega prizora posmehovanja, prenaivnega smeha in svetega prezira kreposti napram grehotnosti. In koliko bleska je bilo v njenih besedah in neznatnih besedicah; kakšna ostroumnost naglih odgovorov, kakšna resnica v njenih sodbah. In obenem s tem, koliko skoro deviške prostosrčnosti. V obraz se mu je posmeho-

vala radi njegovih ljubezenskih izpovedi, radi njegovih kretenj, radi njegovih predlogov. Prišel je s sirovim odnošajem do nje in se ni nadejal zoperstavljanja, zato je mahoma kar sedel. Jaz bi bil v početku lahko pomišlil, da je to samo njena koketnost — „koketnost sicer razvratnega, toda ostroumnega bitja, — da bo cena dražja.“ Ali ne, resnica je zasijala kakor solnce, da ni bilo mogoče dvomiti. Samo iz sovraštva do mene, iz dozdevnega in vskipljivega sovraštva se je v svoji neizkušenosti lahko odločila za ta sestanek. Ko pa je prišlo do spoznanja, — so se ji takoj odprle oči. Enostavno, to bitje je hlatalo za vsem, da bi mi na kakršenkoli način storila kaj žalega, ko pa se je odločila za tako ostudnost, ni mogla te nespodobnosti prenesti. In kako naj bi njo, brezgrešno in čisto, z idealom v duši, premamil Jefimovič ali kdor si že bodi izmed te velikosvetske golazni? Nasprotno, izzval je samo smeh. Vsa resnica se ji je dvignila v duši in ogorčenje je izzvalo sarkazem iz srca. Ponavljam, ta kloven je h koncu popolnoma otrpnil in je sedel ves namršen, da ji je komaj še odgovarjal. Na zadnje sem se že bal, da je ne bi iz nizkotne maščevalnosti kako užalil. In zopet ponavljam: v čast mi je, da sem poslušal ta prizor skoro popolnoma bre začudenja. Kakor da bi srečal same znane stvari. Kakor da sem sploh zato prišel, da bi to videl. Šel sem, ne da bi kaj verjel, nobeni obtožbi ne, čeprav sem vzel revolver seboj — to je resnica! In ali bi si jo mogel misliti drugačno? Zakaj sem jo pa ljubil? zakaj sem jo pa cenil, zakaj sem jo pa vzel? O, gotovo, dovolj sem se uveril, kako me je tedaj sovražila, a uveril sem se tudi, kako je čista. Nenadoma sem odprl vrata in sem prekinil prizor. Jefimovič je planil na noge, jaz pa sem jo prijel za roko in sem ji predložil, naj gre z menoj. Jefimovič se je zavedel in se je naenkrat glasno in zvočno zasmeljal:

„O, zoper svete pravice soproga ne bom ugovarjal, le vzemite jo, le vzemite! In veste, je zaklical za menoj, — dasi bi se dostojen človek ne smel biti z vami, sem vam vendar vsled spoštovanja do vaše dame na razpolago... Seveda, če boste hoteli tvegati...“

„Slišite! sem jo vstavil za trenutek na pragu.“

Potem vso pot do doma niti besedice. Vodil sem jo za roko, ni se mi zoperstavljala. Nasprotno, bila je silno poražena, ne samo do doma. Ko sva prišla domov, je sedla na stol in se je vprla z očmi vame. Bila je nenavadno bleđa; ustnice so se ji sicer takoj nabrale v posmeh, vendar me je gledala s svečanim in sirovim izzivom in je bila menda prve trenutke resno uverjena, da jo ustre-

lim. Jaz pa sem molče potegnil revolver iz žepa in sem ga položil na mizo! Gledala je zdaj name, zdaj na revolver. (Nota bene; ta revolver ji je bil že znan. Ko sem se lotil tega posla, sem sklenil, da ne bom imel ne ogromnih psov ne orjaškega lakaja, kot ga ima na primer Mozer. Mojim gostom odpira kuharica. Toda, če se pečaš z našim poslom, moraš imeti za vsak slučaj možnost braniti se, zato sem si preskrbel nabasan revolver. Prve dni, ko je prišla v moj dom, se je zelo zanimala za ta revolver in me je izpraševala kako in kaj. Razložil sem ji celo mehanizem in sistem in sem jo vrhu tega pregovoril, da je enkrat ustrelila v tarčo. Zapomnite si vse to. Brez brige za njen prestrašeni pogled sem se na pol slekel in sem legel na posteljo. Bil sem zelo utrujen; tudi je bilo že okrog enajste ure. Ona je ostala, ne da bi se zgenila, še kako uro na svojem mestu, potem pa je legla — tudi oblečena — na divan ob steni. Prvič, da ni legla z menoj — to si tudi zapomnite...

VI.

Strašni spomin.

Zdaj tisti strašni spomin...

Zjutraj sem se zbudil, mislim, da proti osmim. V sobi je bilo že skoro čisto svetlo. Zbudil sem se mahoma s polno zavestjo in sem nenadoma odprl oči. Ona je stala pri mizi in je držala revolver v rokah. Ni opazila, da sem se zbudil in da gledam. In naenkrat vidim, da gre z revolverjem proti meni. Zaprl sem hitro oči in sem se potuhnil, kakor da trdno spim.

Prišla je do postelje in se je vstavila nad menoj. Vse sem slišal; nastala je mrtva tišina, vendar sem slišal to tišino. Takrat sem začul krčevito kretnjo — in sem naenkrat nezadržno, proti svoji volji odprl oči. Gledala je naravnost vame, v moje oči in revolver je bil že tik mojih senc. Najine oči so se srečale. Toda zrla sva drug na drugega en sam trenutek. Z velikim naporom sem zopet zamižal in sem isti trenutek sklenil, da se ne premaknem več in ne odprem oči, pa naj me čaka karkoli.

Zares, včasih se pripeti, da človek v globokem spanju nenadoma odpre oči, celo to, da za trenutek dvigne glavo in se ozre po sobi, nato pa čez kratek hip zopet leže na blazino in zaspi, ne da bi se potem česa spomnil. Ko sem se tako srečal z njenim pogledom in sem začutil revolver na sencih, pa sem nenadoma spet zamižal in se nisem več zganil kakor da trdno spim — je čisto lahko mislila, da v resnici spim in da nisem ničesar videl;

tem bolj, ker je popolnoma neverjetno, da bi zamižal v t a k e m trenutku, ko sem videl to, kar sem videl.

Da, neverjetno. Vendar bi pa lahko uganila tudi resnico, — in to je tudi takrat blisnilo v mojem umu, vse še v istem trenutku. O, kakšna vihra misli, občutkov je završala v manj ko hipu po mojem umu, in živela elektrika človeške misli! V tem primeru (sem občutil), če je uganila resnico in ve, da ne spim, sem jo že strl s svojo pripravljenostjo sprejeti smrt, in lahko, da se ji zdrzne roka. Prejšnja odločnost se lahko razbije ob novem nevađenem vtisu. Pravijo, da človek, ki stoji na višini, nekako sam stremi navzdol, v brezdno. Mislim, da se je mnogo samomorov in umorov zgodilo samo zavoljo tega, ker je bil revolver že v roki. Tukaj je tudi brezdno, tukaj je strmina pet in štiridesetih stopinj, na kateri moraš zdrsniti, in nekaj te nepremagljivo žene pritisniti na petelina. Ali zavest, da sem jaz vse videl, da vse vem in da molče čakam smrti iz njenih rok — bi jo lahko udržala na strmini.

Tišina je trajala dalje in naenkrat sem začutil na sencih, poleg las, hladni dotikljaj železa. Vprašate me: ali sem se trdno nadejal, da se rešim? Odgovorim vam kakor pred Bogom: nobene upanja nisem imel, kvečjemu ena proti sto. Zakaj sem tedaj hotel sprejeti smrt? Jaz pa vprašam: kaj pa naj bi mi bilo še do življenja, ko je dvignilo name revolver bitje, ki sem ga oboževal? Poleg tega sem vedel z vso silo svojega bistva, da se vrši med nama prav ta trenutek boj, strašen dvoboj na življenje in smrt, dvoboj tegale včerajšnjega strahopetca, ki so ga tovariši vrgli iz svoje srede radi bojazljivosti. Vedel sem to, in to je vedela tudi ona, če je le uganila, da ne spim.

Mogoče, da tega ni bilo, mogoče, da tega takrat nisem mislil, ali biti je moralo vseeno, čeprav brez misli, zakaj to je bila edina stvar, na katero sem potem mislil vsako uro svojega življenja.

Toda zopet me boste vprašali: zakaj je nisem otel zločina? O, pozneje sem si tisočkrat stavil to vprašanje — vsakokrat, ko sem se z mrzlim potom po hrbtu spomnil te sekunde. Toda moja duša je bila takrat v mračnem obupu: poginjal sem, sam sem poginjal, kako naj bi reševal koga drugega? In odkod pa veste, ali mi je bilo tedaj še do tega, da bi koga reševal? Kdo ve, kaj sem vse takrat občutil?

Zavest pa je kipela; sekunde so tekle, tišina je bila mrtvaška; še vedno je stala nad menoj, — in naenkrat sem se zdrznil od upanja! Odprl sem hitro oči. Nje že ni bilo več v sobi. Vstal sem s postelje: zmagal sem in ona je bila premagana na veke.

33 Sel sem pit čaj. Pila sva ga vedno v sprednji sobi, točila ga je vselej ona. Molče sem sedel za mizo in sem vzel čašo čaja iz njenih rok. Čez kakih pet minut sem se ozrl nanjo. Bila je strašno bleda, še bolj ko včeraj, in je gledala name. In nenadoma in nenadoma je videla, da jo gledam in se je bledo nasmehnila z bledimi ustnicami, s plahim vprašanjem v očeh. „Torej še vedno dvomi in se vprašuje: ali ve ali ne ve, ali je videl ali ni videl?“ Ravnodušno sem umaknil oči. Po čaju sem blagajno zaprl in sem šel na tržišče kupit železno posteljo in špansko steno. Ko sem prišel domov, sem velel postaviti posteljo v drugo sobo in jo ograditi s špansko steno. Ta postelja je bila zanjo, a rekel ji nisem niti besede. In razumela je brez besed po tej postelji, da sem „vse videl in da vse vem“ in da ne more biti več nobenega dvoma. Zvečer sem pustil revolver na mizi kakor vselej. Po noči je molče legla na to svojo novo posteljo: zakon je bil razdrt; „premagal, toda ne odpustil“. Po noči se ji je pričelo blesti, zjutraj pa je nastopila vročica. Preležala je šest tednov.

DRUGO POGlavJE.

I.

Sen napuha.

Lukerija mi je pravkar rekla, da ne ostane pri meni in da takoj zapusti službo, čim gospo pokopljejo. Pet minut sem molil na kolenih, a hotel sem moliti celo uro, pa ves čas mislim in mislim, in vse same bolne misli in bolna glava, — kako pa naj tako molim — drugega ne bo iz tega ko greh! Čudno je tudi, da mi ni do spanja: pri veliki, preveliki žalosti se hoče človeku po prvih naj-silnejših izbruhih vedno spati. Pravijo, da človek, ki je obsojen na smrt, poslednjo noč nenavadno trdno spi. Tako je tudi prav, to je naravno, če ne, ne bi prenesel... Legel sem na divan, pa nisem zaspal...

Šest tednov bolezní smo ji stregli dan in noč, — jaz, Luke-rija in izučena strežnica iz bolnice, ki sem jo najel. Z denarjem nisem varčeval, celo rad bi bil kaj potratil zanjo. Poklical sem špeci-jalista-Schrederja in sem mu plačeval po deset rubljev za poset. Ko se je jela zavedati, sem ji prihajal manj pred oči. Sicer pa, kaj neki to opisujem. Ko je spet vstala, je tiho in molče sedla v moji sobi za svojo mizo, ki sem jo tudi ta čas kupil zanjo... Da, to je resnica, molčala sva popolnoma; to se pravi, pozneje sva začela celo govoriti, toda same navadne stvari. Jaz seveda nalašč

nisem bogve koliko govoril in sem opazil, da je tudi ona vesela; če ji ni treba preveč govoriti. Pri nji se mi je zdelo to popolnoma naravno: „Preveč je pretresena in preveč premagana, sem si mislil, — in kajpada, treba ji je pozabiti in se privaditi.“ In tako sva lepo molčala; jaz pa sem se na tihem vsak hip pripravljaj za bodočnost. Misllil sem, da se ona tudi. In me je zanimalo ugibati: o čem neki zdajle premišljuje?

Se tole povem: O, seveda, živi duši ni znano, koliko sem prestal, ko sem ječal med boleznijo ob njeni postelji. Toda ječal sem sam pri sebi in sem celo pred Lukerijo dušil svoje stoke v prsiah. Nisem si mogel predstavljati, niti misliti si nisem mogel, da bi umrla, ne da bi zvedela vse. Ko pa je nevarnost prestala in se ji je jelo vračati zdravje, sem se hitro in zelo pomiril, se spominjam. Še več, sklenil sem odložiti najino bodočnost kolikor mogoče daleč in za zdaj pustiti vse, kakor je. Da, nekaj čudnega in nenavadnega se je zgodilo z menoj, drugače tega nikakor ne znam imenovati: obhajal sem zmago in že sama zavest mi je popolnoma zadostila. In tako je minila vsa zima. O, bil sem zadovoljen, kakor nisem bil še nikoli, in to vso zimo.

Vidite: v mojem življenju je bila neka strašna vnanja okoliščina, ki me je do tedaj, to se pravi, do katastrofe z ženo, morila vsak dan in vsako uro, namreč — izguba dobrega imena in tisti moj izstop iz polka. Z dvema besedama: doživel sem tiransko nepravičnost. Reš je, da me tovariši niso imeli radi zavoljo mojega težkega značaja, mogoče smešnega značaja; dasi je dostikrat tako, da se zdi tisto, kar je vam vzvišeno, kar skrivate in spoštujete, tolpi vaših tovarišev, sam Bog ve zakaj, smešno. O, nikdar me niso imeli radi, niti v šoli ne. Nikdar in nikjer me ni marala živa duša. Niti Lukerija me ne more imeti rada. Dogodek v polku je bil sicer posledica moje nepriljubljenosti, vendar je bil brez dvoma popolnoma slučajnega značaja. To samo radi tega, ker je ni bolj žaljive in neznosne stvari, kot poginiti radi slučajja, ki bi ga lahko tudi ne bilo, radi nesrečne strnitve okoliščin, ki bi šle tudi lahko mimo kakor oblaki. To je poniževalno za inteligentno bitje. Zgodilo se je tako-le:

V odmoru med predstavo sem stopil v gledališki bufet. Kar pride huzar A-v in prične vpričo navzočih oficirjev in občinstva govoriti z dvema svojima huzarjema, da je provzročil kapetan našega polka, Bezumcev, na hodniku škandal in da je „menda pijan“. Njihovo govorenje je minilo brez posledic, sploh pa je bilo zmotno, kajti kapetan Bezumcev ni bil pijan in škandal pravzaprav ni bil

škandal. Huzarji so pričeli govoriti o drugih stvareh in s tem je bila stvar opravljena. Drugega dne pa je prodrla ta epizoda v naš polk. Takoj se je pričelo govoriti, da sem bil v bufetu od našega polka edino le jaz in da nisem stopil k A-vu, da bi ga z opazko prekinil, ko je tako drzno govoril o Bezumcevu. Ampak zakaj neki? Če je imel jezo na Bezumceva, je bila to njuna osebna zadeva, kaj naj bi se jaz vtikal vanjo? Oficirji pa so bili mnenja, da stvar ni bila samo osebna, temveč, da je zadevala tudi polk. In ker sem bil od oficirjev našega polka navzoč samo jaz, sem s svojim obnašanjem dokazal vsem prisotnim oficirjem in občinstvu, da so v našem polku mogoči tudi taki oficirji, ki niso bogve kako občutljivi, kar se tiče časti polka in njihove osebe. S tako razlago se nisem mogel strinjati. Namignilo se mi je, da lahko še vse popravim, če sem le vsaj zdaj, dasi je že pozno, voljan zahtevati od A-va formalnega pojasnila. Tega nisem hotel; in ker sem bil razdražen, sem jih zavrnil s ponosom. Takoj nato sem prosil za upokojitev — to je vsa storija. Zapustil sem polk s ponosom, toda z zlomljenim duhom. Omagala sta mi um in volja. Hkrati je pa kot nalašč zapravlil sestrin mož delež, tako da sem ostal na cesti brez beliča. Lahko bi vstopil v kako civilno službo, pa nisem maral; po tako sijajni uniformi vendar nisem mogel iti kam k železnici. In tako sem izbral skrajnost — če sramota, tak sramota, če propad, tak propad in čim hujši, tem bolje. Tu se prično tri leta mračnih spominov in celo prenočevalnica Vjazemskega. Pred poldrugim letom je umrla v Moskvi bogata starka, moja krstna botra. Med drugimi je volila v testamentu tudi meni tri tisoč. Pomsilil sem in sem odločil svojo usodo. Odločil sem se za zastavljalnico, ne da bi bil prosil ljudi odpuščanja: denar, potem pa kotichek in — novo življenje daleč proč od prejšnjih spominov, to je bil moj načrt. Navzlic temu pa sta me mračna preteklost in omadeževani sloves moje časti mučila vsako uro, vsako minuto. Tedaj sem se oženil. Ne vem, ali slučajno ali ne. Toda, ko sem jo pripeljal v hišo, sem menil, da sem si pripeljal prijatelja; zakaj prijatelj mi je bil nad vse potreben. Ali jasno sem videl, da si bo treba prijatelja šele pripraviti, vzgojiti in celo premagati. Kaj pa bi bil mogel razjasniti temu šestnajstletnemu preduverjenemu dekletu? Na primer, kako naj bi jo brez slučajne pomoči strašne katastrofe, ki se je dogodila s tem revolverjem, uveril, da nisem bojazljivec in da so me v polku po krivici obsodili za strahopetca. Toda katastrofa je prišla kot nalašč o pravem času. S tem, da sem prestal revolver, sem se maščeval za vso svojo mračno preteklost. In čeprav ni tega nihče zvedel, je zvedela o n a ;

to pa je bilo zame vse, zakaj ona sama mi je bila vse, vsa nada bodočnosti v mojih sanjah! Ona je bila edini človek, ki sem si ga privzgajal, drugega mi niti treba ni bilo, — in, glejte, ona je vse zvedela; zvedela je vsaj to, da se ji je po krivici tako mudilo stopiti na stran mojih sovražnikov. Ta misel me je navduševala. V njenih očeh sedaj nisem mogel biti več podlež, temveč kvečjemu še čuden človek, pa še ta misel mi ni bila prav nič več zoprna po vsem tem, kar se je zgodilo: čudaštvo ni napaka, nasprotno, katerikrat je celo privlačno za ženski značaj. Z eno besedo, razpletak sem zavlačeval nalašč: to, kar se je zgodilo, je bilo več ko preveč za moj mir in je vsebovalo vse preveč slik in snovi za moje sanje. To je ravno slabo, da sem sanjač: meni je bilo snovi dovolj, o nji sem pa mislil, da že počaka. (Konec prih.)

Janko Glaser:

Nevolja.*

Njegov oče hudiča je klical v ris,
Kolomonove bukve skrite
imel je za tramom, v žegan papir
iz Kelmorajna povite.

A ob smrtni uri gospod kaplan,
ko odvzel mu z vesti je kamen,
(„Da ne bo še sin z njimi duše gubil!“)
jih vreči dal je v plamen...

In sinu zdaj vse narobe gre,
karkoli, nevolja, poskuša:
krompir mu je gnil in oves snetljiv,
lani vzel ga je dež, letos suša;

telica obrejiti noče se mu,
koštrun si je zlomil nogo —
o, sama nesreča odspred in odzad;
drago plačal bo dušo ubogo!...

A danes, na binkoštni praznik baš,
glej, Bog mu rokav je iztresel:
tuj roj čebel mu na oreh je vsul,
kot grozd gori v vrh ga obesil.

Brž koš v roké in lestvo navpik!
A spak: do roja ne seže!
Pa kaj to njemu: že vč, kako —
in z žago vrh odreže.

Brenče in razjarjen se dvigne roj
in naseka v obraz ga kosmati.
„O ti hudič! To je vse zato,
ker pustil sem bukve sežgati!“

* Nevolja pomeni toliko kakor neroda.

Balada o ponočni preiskavi.

Pripomba: Prevod te sličice terorja po možnosti posnema kratek, energičen jezik in obliko ruske moderne lirike.

Mornarji kot sovjetom najbolj vdano vojaštvo so postali komunistični orožniki. Kombed — komite bednote (revežev) — uprava vsake hiše, katero tvorijo izključno proletarski podnajemniki. Če-ka — čezvičajna (izredna) komisija za pobijanje protirevolucije, Čekist agent Če-ke, pretrga telefonski vod, da prepreči vesti o aretiranju, oziroma moledovanje pri vplivnih osebah. „Revolucijska vest ne spi“ — eno od boljševiških gesel, katere pogosto uživa uradni riš — sodrug, boljševiški nagovor. Pajók — gotova količina živil (moke in dr.), katero dobijo vsak teden prebivalci velikih mest v državnih skladiščih po dolgournem čakanju v vrsti. Sin izpije očetov čaj, ker je predrag, da bi se ga pustilo. (Čaj je v sedanji Rusiji veliko razkošje. Njegovo uživanje je nazadovalo v toliko, da je povzročilo krizo v Kitaju in Indiji, kar je zopet slabo vplivalo na angleško tekstilno industrijo).

1. Vsak se dela junaka, a če kdo
vpraša: „kako se godi?“
Vsak se dela junaka, a če
išče mornar Kombed. —

2. Komu ne stemni se takoj pred očmi
in se v glavi ne zavrti?
Kdo ne bo trgal papirja doma,
pričakujoč nečuvениh bed?

3. Zvoní, in se kuhinjska vrata odpró.
Iz teme stopijo noter:
prvi — čekist, dva vojaka ž njim
in tájnik Komiteja Bednote.

4. — Ste državljan Koljčov? — Da, sem. —
In roka polo moli.
— To je ukaz iz Čeke za vas. —
Na poli pečat stoji.

5. — Vaša miza je tu?
Po hodniku okrog ...
In vsak list spravi čekist,
saj ne bo odšel praznih rok.

6. Kóliko vas je tu?
Ste sam ali ne — tukaj-le? —
Stoji Koljčov in žena stoji
in njegov sin šestnajstih leti.

7. Čekist ni spal že vso to noč,
čekist je zaspan, a glej —
revolucijska vest ne spi nikdar,
in on išče naprej in naprej.
8. Sveča se kadi, trépeta in brli
in sinu drhti obraz.
— Tovariš Koljčov, vi greste z menoj.
Tu je ukaz za vas. —
9. Vtakne si v žep kruh in tobak
in si usta z robcem briše,
zlato uro potegne in sinu pusti.
Zdaj lahko gre iz hiše.
10. Še denarnico ženi dà.
— No pa, menda je čas.
Zjutraj imate pot —
naj dobite pajók za vas.
11. — Pa jutri, — sta rekla oče in sin.
— Pa jutri, — je rekla mati.
Vedeli so, da je vse laž,
in da je treba lagati.
12. — Saj bode takoj zaslišan nocoj,
ne bo nič čakal na sod. —
In z veččo rokó je pretrgal čekist
telefonske žičice vod.
13. Oče je že šel na stopnice ven.
V sobi je mir praznote.
Ven gre čekist, dva vojaka ž njim
in tajnik Komiteja Bednote.
14. Molčala je mati. Le solzé
so ji tekle. Navil
si očetovo uro je sin
in očetov čaj izpil.

(Ruški izvirnik v mesečniku „Sovremennyja Zapiski“, IX. Paris, 1922).

Anton Zužek:

Moje duše plaha sanja.

Moje duše plaha sanja,
biser prvih bolečin
in mladosti sladka tajna,
zdaj — v samoti bel spomin.

Manica Komanova:

Božična noč.

Božična noč, čarobna noč,
res čudežna je njena moč,
ki živo mi spomin budi
na davno preminule dni.

Nad saboj zrem leseni strop,
in v kotu tam pastircev trop,
krog jaslic liki zvezdic žar
blesti se lučic kolobar.

Ob meni mamica stoji,
lase in čelo boža mi,
objema me tako ljubó,
poljublja me tako srčno.

O srečni časi, kje ste, kje...?
Zaman po vas mrje srce...
V spominih teh Božično noč
obhajam često — plakajoč.

Ciril Jeglič:

Micika.

rišč pojema in zadnje svirke nedeljske godbe tonejo v sapi, ki s Save v breg se zagajajoč prebija soparico iz kalimegdanskega parka. Prazno je na razgledu, sama z Miciko svo ostala ob ograji. Pa se je naslonila tik mene in pripoveduje svojo zgodbo.

„Srečo bi si rada prislužila, in verjemite, vse se pretrpi, le samo ko žival, brez tistega majčkenega spoštovanja, ki ga še zahteva moje srce, ne morem živeti. Res, dekla sem, od dela ubita. Ampak ko se priplazijo na noč lepo oblečeni cigani, in me grabijo in mi kljujejo dušo s tistimi svojimi živalskimi očmi, čujem ko vzkrik svoje matere. Pobegnila sem in se ne vrnem. V hotel nikoli več. Pojdem v tovarno, kamorkoli. Samo med nesramneže ne, požrešneže in potepuhe nečiste, ki pljujejo v ranjeno srce.

Glejte, kako migljajo zvezde nad Sremom! Kakor da pozdravljajo koprneče težake-popotnike, ki se vračajo domov na ono stran... Tam zadi, glejte, na levi strani, kako lepe noči so tam! Ondi sem jaz doma. Oh, kako lepo je za Šmarno goro pod našimi planinami, v naših slovenskih vaseh! Same bele cerkvice se bliščijo po holmih in sama dobra volja živi v tistih krajih. Da bi mogla nazaj..."

Nemo, brez odgovora jo posluša trdni polnočni večer, z motnjavo in dušečo praznoto nasičen.

Gliša Koritnik:

Moja trobojnica.

Tudi jaz sem narodnjak
in trobojnico imam,
danes tukaj, jutri tam
me bodri trobojni znak.

Blagi vonj je v bojah treh,
valoveč čez dol in breg,
poln razkošja je pozdrav
njen — zelen in bel in plav.

Plavo nad menoj nebo,
vzdušje svetlo nad zemljó,
nad zeleno, ljubljeno,
od srca zasobljeno...

Zivinozdravnik Stanko Arko:

Svinjska kuga.

(Konec.)

Navadno pa potek bolezni ni tako buren. Po groznici nastane pljučnica, preišči pričnejo zamolklo in suho pokašljevati. Pozneje jih muči kašelj sunkoma, dihanje postane hitreje in površno. Iz nosa se izceja vlačen sluz, sopenje je vedno hitreje in otežkočeno, tako, da živali vsled tega zelo oslabijo in se slednjič morejo komaj še dvigniti od tal. Proti koncu bolezni se pojavi še driska in rdeče pege po životu.

Če se pa bolezen še bolj zavleče, da traja dalj časa, opazamo, da pokašljejejo bolj poredko, slabo žrejo in hujšajo. Zbolijo pogosto tudi na nogah, kjer jim zatečejo členki. Na koncu se priključi še smrdljiva driska, nakar prašiči po treh do šestih tednih popolnoma mršavi in oslabljeni poginejo.

Najpogosteje pa najdemo obe obliki bolezni, da je torej obolenje prebavil ter sopenj in kože združeno v mešani obliki.

Poleg kašlja in težkega sopenja se pojavi tedaj tudi driska. Po koži se spustijo male rdeče pege, iz katerih se razvijejo majhni mehurčki in mozolci in ko se ti posušijo, ostanejo po površini temnosive luskinе. Včasih pa se izpahnejo večje, nabrekle lise, ki se zvodenijo v mehurje.

II.

Navedel sem zunanje znake bolezni. Če pa raztelesimo poginulo svinjo, najdemo bolezenske znake osredotočene bolj na

prebavilih ali na sopilih, oziroma oboje skupaj, kakršen je bil pač potek bolezni. V prvem slučaju je opaziti najočitnejše spremembe v črevih, osobito v slepem in debelem črevesu. Čreva so odebeljena, na raznih mestih čutimo pod prstom večje trdine in včasih so posamezni deli črev celo zraščeni med seboj. Na močno otekli, temnordeči sluznici črevesa zapazimo rmenkaste ali zelenkaste in rjavkaste kraste in maroge, potem zrnaste mozoljce, na drugih mestih okrogle, sirasto razkrojene ugnide in večja trda, kot nekaki gumbi čez sluznico vzbočena uljesa, okrog katerih je sluznica hudo nabrekla.

Pri drugi obliki, kjer so se vnela sopila in se je razvila pljučnica, vidimo pljučno tkivo tako spremenjeno, da z gledajo pljuča na prerezu kakor mramornata plošča: so lisasta, posamezna, a voščeno-rmenkastimi marogami ostro predeljena mesta, so različne barve. Deloma so temnordeča, druga zopet svetlejša, rjavo do sivkastordeča in posejana z rmenkastimi, sirastimi zrci. Če je žival bolehalo dolgo časa, so večji deli pljuč razkrojeni v sirasto, rmenkasto maso. V prsni duplini se nabere več ali manj rmenkaste tekočine.

Take siraste razjede najdemo tudi po žlezah, v žrelu, v kosteh in pod kožo.

Razun v črevih, najdemo spemembe v želodcu, žlezah in drugih organih.

Kadar zapazimo pri prašičih opisanim znakom sumljive spremembe, oziroma vidimo pri nakupu, da preišči pokašljujejo, imajo gnojno krmežljave oči in kraste po životu, moramo takoj misliti na svinjsko kugo in vse potrebno ukreniti, da se je iznebimo. Ker spada svinjska kuga med one bolezni, ki jih je treba po zakonu oblasti prijaviti, ne odlašajmo s tem. Paziti moramo tudi, da te pogubonosne kužne bolezni lahkomiselnost ne raznašamo okoli.

Kakor hitro sumimo, da se je pri prašičih pojavila kuga, ne smemo še navidezno zdrave živali iz istega svinjaka prevažati v druge kraje ali celo na sejme. Pač pa moramo takoj ločiti še zdrave od sumljivih in te zopet od že zbolelih. Nadalje moramo skrbeti za ločeno krmljenje, najbolje po drugi osebi, ki ne pride z bolnimi v dotiko. Ker je kuživo zelo lahko prenesljivo (najbolj stopnena je scalnica), moramo varovati v svinjakih in izven njih snago in čistost.

Varujte se pa predvsem pri nakupu prašičev! Ako ste si jih že nabavili od neznanega trgovca ali iz oddaljenih nepoznanih

krajev, sploh vedno, kadar je kak sum dopusten, ne v hlevite jih skupno z domačimi prašiči! Držite jih ločeno od njih najmanj tri tedne, priporočljivo je še dalj, kakih 5—6 tednov, in krmite jih seveda tudi ločeno! Varujte snago, očistite in držite suhe svinjake, prebelite jih večkrat na leto. V slučaju, da vam je kak prašič poginil, ne zagrebite ga morebiti površno kje v bližini svinjaka ali na prostoru, kamor spuščate svinje, temveč oddajte mrhovino konjaču, da ne bo nevarnosti za druge svinje!

Če ste imeli v hlevih kuge in je preostal živ, še kak bolehavec, ki je sicer na videz ozdravel, pa se slabo redi, pobijte ga raje. Taki bolehavci so navzlic temu, da ne kažejo več očitnih znakov bolezni, še vedno nevarni, da okužijo zdrave svinje. Take slaboješče in mršave živali se itak ne splača rediti.

Razkuženje svinjaka se mora izvršiti pri svinjski kugi posebno temeljito, ker v nasprotnem slučaju ne boste nikoli iztrebili boleznih iz svojega svinjaka. Kuživo svinjske kuge je namreč zelo odporno in se ohrani posebno v mokroti dolgo časa živo. Kuživo uniči solnce, suh zrak in močna razkuževalna sredstva. Zato začite noč in dan prazne hleve, ki jih poprej popolnoma očistite, le sene dele po mogočnosti sežgite, tla in stene pa oribajte z vročim močnim lugom ali z lizolno raztopnino in jih nato pobelite!

Samo malo poškopiti z apnom pod, stene in vrata, kot se to pogosto vidi pri neukih živinorejcih, ne pomaga prav nič. Gnoj, ki ste ga dnevno zbirali na enem mestu, odpeljite na polje, kamor ne pridejo svinje in kjer ne boste pridelovali krme za prešiče. Spodorjite ga globoko v zemljo!

Pozabiti ne smem opomniti na nevarnost zanosa kuge po vaše svinjake, osobito če se je svinjska kuga pojavila že v okolici ljudi, ki hodijo po svojih poslih veliko okoli po hišah, kakor prekupčevalci, rezarji in drugi. Zato pazite skrbno, kdo hodi v

Kakor sem že omenil, morate bolezen naznaniti na zupanstvo, ki sporoči na pristojno okrajno glavarstvo, da pride k vam sliti samo nato, da vam bo zaprl hlev in naložil same sitnosti, ki nimajo nobenega pomena. Prepričani bodite, da vse zadevne odredbe oblasti stremijo samo za to, da se kuga čimprej zatne in se na ta način koristi splošnemu gospodarskemu blagostanju. Pa ne samo to! Živinozdravnik vam more rešiti tudi še navidezno zdrave svinje, da ne zbolijo in pogosto tudi zbolele prašiče pred poginom.

Posrečilo se je namreč strokovnjakom izgotoviti uspešno učinkujoče cepivo, ki se je po dosedanjih izkušnjah v praksi dobro

obneslo. Še zdravih, cepljenih svinj se kuga vsaj nekaj tednov ne prime in tudi pri že okuženih, navidezno še zdravih prašičih se bolezen ne razvije, medtem ko že zbolele živali, če se jih, takoj v začetku bolezni zdravilno cepi, hitro ozdravijo. Na ta način se bolezen omeji, skrajša in posestnik obvaruje škode.

Edino precej visoka cena cepiva je vzrok, da se cepljenje ne more povsod uveljaviti, ker se včasih ne izplača.

Povdariti moram ponovno, da cepljenje učinkuje dovolj samo v začetku bolezni, zato pozovite takoj živinozdravnika, ker vsek dan odlašanja vam prinaša samo večjo izgubo.

O užitnosti mesa zaklanih zbolelih prašičev odločuje uradni živinozdravnik.

Slavko Savinšek:

Pozimi v parku.

V nebesa
v skrivljenih vrstah stoječa drevesa
vijejo veje — roké ogolène: „Usliši! Odeni!“

Ciprese

— čez stene meglene prepete zavese —
nožice, ročice potezajo v strgani plašček zeleni.

Človek

ob deblo pezeblo tišči obraz,
pa v zimskem večeru ogreva svoj lastni mraz.

Carina na poljedelske pridelke.

(Konec.)

Isledujmo sedaj kako upliva zunanja konkurenca na produkcijo gotove države. Vsled nižjih produkcijskih stroškov uvaža tujina svoje izdelke na trg držav s slabšimi produkcijskimi pogoji po znatno nižjih cenah. Tuja konkurenca zadene v prvi vrsti dotična domača podjetja, ki producirajo pod najbolj neugodnimi pogoji ter so njihovi produkcijski stroški najvišji. Taka podjetja ne morejo dolgo konkurirati, vsled česar postajajo pasivna. To velja za industrijo in za poljedelstvo; posledice v obeh panogah so pa različne. Industrija, ki je ogrožena po tuj konkurenci, lahko skrči svojo produkcijo in

začne producirati druge izdelke ali se lahko preseli v druge države, kjer so produkcijski pogoji ugodnejši. Vse drugače so razmere v poljedelstvu. Kakor že rečeno, zadene tuja konkurenca predvsem ona podjetja, ki delujejo pod najbolj neugodnimi pogoji. Sem spadajo predvsem gospodarstva v hribovitih krajih, kakor je n. pr. Slovenija. Padanje cen pod uplivom tuje konkurence povzroči, da niso kriti v takih krajih produkcijski stroški z dohodki, kar mora povzročiti zmanjšanje poljedelske produkcije bodisi kvantitativno, bodisi kvalitativno ter se mora preiti k ekstenzivnejšemu gospodarstvu. Tuja konkurenca se javi v poljedelstvu z vsemi neugodnimi posledicami, katerim se ni mogoče umakniti, kakor pri industriji. Poljedelec v hribovitih krajih zmanjša svojo produkcijo na lastno potrebo in opusti tudi to, ako kupi zlažje, kakor sam producira. Polagoma opušča svoje gospodarstvo ter odide tja, kjer mu je zaslužek zagotovljen. Nastane beg iz dežele, v začetku v domače industrijske kraje, pozneje v druge države. Nastane položaj, ki je v narodno gospodarskem organizmu vsake države nevzdržljiv. Razmeroma lažje in brez večje škode prenaša tujo konkurenco poljedelec, ki obdeluje zemljo pod ugodnejšimi pogoji. Iz tega je razvidno, kako napačno je naziranje, da mali kmetovalec ni interesiran na tuji konkurenci in isto tako ne na ukrepih države, s katerimi se zmanjšuje škodljivi upliv tuje konkurence. Iz tega je razvidno, da je dolžnost vsake države v prvi vrsti skrbeti za ugoden razvoj poljedelstva, da more to zadostiti glede prehrane in glede preskrbe prebivalstva vsem zahtevam države in da šele v drugi vrsti pride na vrsto industrija države. Zgodovina zadnjega stoletja pa dokazuje, da se je zasledovalo baš nasprotni cilj in da je bila industrija od države v vsakem oziru podpirana, medtem ko se je poljedelstvo zanemarjalo. Šele svetovna vojna je dokazala, da je to načelo popolnoma napačno.

Ako je torej poljedelstvo tako važen činitelj v državi in ako ga hoče država podpirati v razvoju, mora mu v tehničnem in gospodarskem oziru nuditi vse pogoje za ugoden razvoj. V tehničnem oziru mora država nuditi svojo izdatno podporo, ker je posameznik preslab, da bi mogel izvršiti vse ogromne zahteve, ki so potrebne za izboljšanje gospodarstva. Večina izdatkov za tehniške naprave sloni naramah države. Vsi ti ogromni izdatki države v to svrho bi pa bili brezpredmetni ako bi konkurenca tujih držav, ki producira iz tega ali onega vzroka cenejše, uničila intenzivno gospodarstvo. Podpirati na eni strani razvoj poljedelske produkcije, na drugi strani pa jo ne braniti pred tujo konkurenco, je narodno

gospodarska absurdnost. Država mora izpolniti tudi gospodarske pogoje v poljedelski produkciji ter jo mora carina čuvati pred tujo konkurenco, kratko ona mora domačo produkcijo vzdrževati na tej višini, ki je potrebna, da pod pritiskom tuje konkurence kvalitativno ne pada. V tem obstoja veliki pomen carine ter je v tej funkciji carina neobhodno potrebna, ako noče država trpeti škode.

V kolikor carina izpolnjuje to nalogo, se ji ne more ugovarjati. V nobeni državi, kjer se je izvrševala pametna carinska politika, ni bila carina vzrok podraženja živil. Šele tedaj morejo biti konsumentski krogi oškodovani, ako se carinska politika vodi v drugem smislu kakor je bilo prej rečeno ter se hoče z njo podpirati eno panogo narodnega gospodarstva na škodo druge.

X.:

Radio-telegrafija in radio-telefonija.

plošno pozornost vzbujajo pri nas poročila, da moremo s pomočjo radio aparata poslušati n. pr. v Ljubljani koncert, ki se vrši v Parizu, da more človek plesati doma po godbi, ki igra n. pr. v Pragi. Mali otroci morejo potom radio - aparata poslušati uspavanke, političar najnovejše vesti in borzijanec vesti iz borze, sedeč pri tem doma za svojim pisalnim stolom.

Beseda radio ne pomeni v tem slučaju čudotvorne rude radium, temveč izvira iz besede radius, t. j. elektromagnetni valovi se širijo od svojega centra radielno na vse strani.

S pomočjo radio aparata moremo pošiljati in sprejemati novice na vse strani sveta brez žice. Ako n. pr. običajno brzojavno žico prerežemo in jo odmaknemo na gotovo oddaljenost, preskoči pri električnem toku visoke napetosti inducirani tok iz ene žice v drugo potom zraka. V tem slučaju trdimo, da se elektrika prenaša potom elektromagnetnih zračnih valov. Ako prenašamo glas, imenujemo to radio telefonijo.

Ta velikanski uspeh na polju elektrotehnike je rezultat deset in desetletnega dela in mnogoštevilnih poskusenj. Radio telegrafski aparat mora imeti danes že vsaka ladja. S pomočjo tega aparata daje v slučaju nesreče potrebne signale, da ji priskočijo druge ladje na pomoč. N. pr. na neki ladji nastane požar in ta ladja da potom

raio aparata znamenje za pomoč. Ladje, ki se nahajajo na morju, sprejmejo to brzojavno poročilo in takoj lahko določijo, kje in kako daleč se ladja nahaja.

Radio telegrafska služba je bila uvedena najprej v Franciji in sicer samo za ladja na morju. Z Eifflovega stolpa v Parizu (300 m visok) so pošiljali vsak dan dvakrat različne vesti v svet. Nekoliko pozneje je začela delovati radio telegrafska postaja Nordaich v Hanovru za javno in privatno službo.

Leta 1912. se je vršila v Londonu mednarodna konferenca, na kateri je bil določen sistem radio telegrafskih znakov ter znakov za določanje dnevnega časa. V smislu tega dogovora dajejo posamezne radio postaje v določenem času potom posebne avtomatične uredbe istočasni dnevni čas. Tako si določajo lahko vse ladje in druge institucije dnevni čas, kar je velikega pomena v vsakdanjem življenju.

Radio telefonija se je razvila iz radio telegrafije. Ako se govori v mikrofoni pri eni radio postaji, prenaša se glas s pomočjo električnih aparatov po elektromagnetskih zračnih valovih na velike daljine, kjer se ga na radio aparatu s pomočjo mikrofona zopet čuje.

Prenašanje govora, petja, godbe, s pomočjo elektromagnetskih valov si moremo predstavljati na sledeči način. Ako vržemo v mirno vodo kamen, vidimo kako se širi val v koncentričnih krogih na vse strani. Na isti način je tudi z valovi zvoka. Mi čujemo v zaprti sobi glas zvana s cerkvenega zvonika, ki se širi v koncentričnih krogih in prodre skoz razni material. Podobno se vrši s prenašanjem glasu s pomočjo elektromagnetskih valov.

Vsaka radio postaja ima po svoji moči odrejeno daljino elektromagnetskega vala. Radio postaja na Eifflovem stolpu ima daljino 2600 m, Eberswaldu v Berlinu 2950 m, Kbelska postaja na Češkem 1150 m in postaja v Königswusterhausen 4000 m. Elektromagnetski valovi se pošiljajo iz radio postaje s pomočjo antene, t. j. sistem žic, žična mreža obešena na stojalih, izolirana od zemlje in v zvezi z radio aparatom. Sprejemnih postaj je lahko poljubno število in vsakdo si jo lahko montira na podlagi dovoljenja. Vsak radio aparat za sprejemanje mora imeti anteno in more sprejemati vesti vseh onih radio postaj za dajanje, ki obsegajo njen delokrog. Da ne postane zmešnjava v dajanju vesti, je določen za vsako postajo poseben dnevni red. N. pr. Eifflov stolp pošilja od 7. ure 4 min. do 8. ure meteorološka poročila, Königswusterhausen od 8. do 9. ure borzna poročila, Praga ob 11. uri radio koncert,

Berlin ob 13. uri 5. minut razne politične vesti, Pariz od 18. do 19. ure godba za ples. Hočemo li čuti n. pr. radio koncert iz Pariza, se mora na postaji za sprejemanje antena urediti točno na dotično daljino elektromagnetičnega valja in ob gotovem času se poslušja koncert. Za ureditev antene se uporablja kazalo na kondenzatorju in še razna druga kolesca. Te radio koncerte lahko poslušja posameznik ali pa tudi celo društvo potom takoimenovanega megafona. Radiotelegrafija in radio telefonija je nastala v Ameriki. Marconi je poslal prvi radio telegram v Evropo l. 1901. Prva radio postaja je bila ustanovljena l. 1920. v San Franciscu po dr. Leedforestu. V kratkem času so se razširile te radio postaje tako, da jih je v Ameriki okoli dva in pol milijona. Danes imajo v Ameriki vsi večji listi svoje radio postaje. Iz Amerike se je razširila radio telefonija na Francosko, Angleško, Nemčijo in od tod po celi ostali Evropi. Radio telefonija je stopila s tem v službo ljudstva kot najhitrejšje prometno sredstvo ter bo imela velikanski vpliv predvsem na razvoj trgovine.

Gustav Strniša:

Gorenjka.

Gorenjka sem čvrsta, devojka cveteča,
veselja kipi mi srce:
cveticam sem poljskim sestrica ljubeča,
najzaljše med njimi mi nedra krase.

Ta žitna poljana, kjer klasje zlati se,
je dom moj visok in prostran;
a lepše kraljičin dom pač ne iskri se
kot moj, ko je z zarjo pred mrakom pretkan.

Moj fant pa, moj Janez, je kralj na poljani,
s klobukom po strani, zavriska glasno,
ko s koso blestečo v zeleni ravani
cvetlice kosi, ki zamišljene mro —

Saj solnce jim sije v veselem poletju,
da v smrtnem poljubu se rosne smeje,
ko prisleškujejo srečnemu petju
škrjancev, ki v sinji jasnini žgole.

Metiljavost ovac in goveje živine.

Metiljavost je bolezen, ki jo povzročajo posebne vrste črvi, imenovani metilji, in sicer najpogosteje pri ovcah in goveji živini, s tem, da se razvijajo v jetrih živali, jih razjedajo in povzročijo vnetje, vsled česar prične pri veliki množini metiljev žival hirati in lahko pogine. Ako se razvije le manjše število teh metiljev v jetrih, lahko živali prestopne bolezen brez večjih slabih posledic.

Bolezen se pojavlja večinoma samo pri živalih, ki se pasejo spomladi in čez poletje na mokrih travnikih, kjer se z okuženo krmo naležejo imenovanega črva.

Jajčka metiljev se zatrosijo z blatom bolnih živali na travnike. Iz teh jajčec se v 3 do 6 tednih razvijejo ličinke, ki se zavijejo v gotove majhne polžke, ki se držijo na močvirnatem svetu in mlakah, kjer stoji voda. V vseh polžkih se ličinke nadalje razvijajo in po nekaj tednih zapustijo svojega sedanjega stanovalca ter pridejo na prosto, kjer živahno plavajo po vodi, dokler se ne prilepijo na travo s posebnim sluzom, ki ga izločujejo.

Ako pride živina na tako zakuženo pašo, požre s krmo vred tudi te ličinke, ki pridejo iz želodca v črevo, odkoder se zanesejo v jetra in zolč, kjer se po preteku 3 do 6 tednov razvijejo v odrasle, plodne metilje, ki izločajo jačka, katera pridejo po žolčni odvodnici zopet v čreva in z blatom na travnike.

Če je žival požrla s krmo veliko množino ličink, preplavijo metilji cela jetra, se zavijejo iz žolčnih cevi v jetrno tkanino. S tem povzročijo hudo vnetje jeter in vsled tega obolelost živali.

Metilj je ploščat. Ima podobo lista, je do 3 cm dolg in dober centimeter širok, leži zvit v jetrih in je žolčasto zelenkaste barve.

Če prerežemo metiljasta jetra, opazimo cele kupe črvov in če pritisnemo na površino, izgnetemo iz žolčnih cevi umazanordečo tekočino, ki je kar zgoščena od samih metiljev.

Ako je bolezen trajala že dalj časa, so jetra na ostrih roboh belkasta in trda, žolčne cevke so razširjene, odebeljene ali njih stene celo trde kot kamen, vsled apnenca, ki se je izločil na sluznici. Naravno je, da žival, ki ima že cela jetra razjedena in pokvarjena, ne more ostati zdrava, medtem ko manjše število metiljev ne

povzročajo posebnih bolezenskih znakov in ostane lahko živali navidezno čila.

Pri ovcah ne opazimo v času enega do dveh mesecev po okužbi nikakih znakov, ki bi kazali na obolelost. Sploh je to bolezen v začetku težko spoznati. Le tuptam zapazimo, da so posamezne živali nekako klavrne, ne jedo veselo in so medle. Po preteku tega časa, navadno proti koncu jeseni, pa se pokažejo vodenične otekline na podbradku, na očesnih vekah, na prsih in po trebuhu. Medtem postajajo živali vedno bolj medle, slabotne in nevesele. Tek se zmanjša, prežvekavajo leno, volna postane suha in neprožna, se da lahko izpuliti in se deloma tudi sama skubi. Trebušni obseg postane večji vsled vodenice, ki se je razvila v trebušni duplini.

Tretji mesec po okužbi, torej v pričetku zime, pričnejo živali tudi vidno hujšati. Sluznice, oči, so nenavadno blede, žival je vsak dan bolj mršava, dostikrat nastopi tudi driska, mleko postane vodeno tako, da se sesajoča jagnjeta slabo razvijajo in poginejo. Končno ovce popolnoma oslabijo in poginejo.

Močne in dobro rejene živali se pa proti koncu zime ali začetkom spomladi polagoma zopet popravijo. Vodenične otekline se zmanjšajo, tek se jim povrne in slednjič se bolezen navidezno ozdravi, vendar ostane taka žival boleha in se ne razvija tako kot popolnoma zdrava.

Kakor že omenjeno, se bolezen razvija počasi in traja od početka jeseni, celo zimo do pozne spomladi.

Pri goveji živini opažamo v glavnem iste bolezenske znake kakor pri ovcah, vendar vsled večje odporne sile velikih živali ne nastopi metiljavost navadno v tako hudi obliki. Pač pa je manj odporna mlada živina, ki boleznem v mnogih slučajih ne preživi.

Kot že uvodoma rečeno, se pojavlja bolezen le v močvirnatih krajih in v okoliših, kjer so poplave ter po deževnih poletjih, ker le v mokroti se morejo razvijati in živeti ličinke, ki pa na suhem kmalu poginejo.

Tako je nastopila n. pr. leta 1876 metiljavost v hudem obsegu v Slavoniji pri goveji živini, kjer je poginilo 40 odstotkov govedi. Tudi zadnja leta po vojni se je pojavila v veliki meri po Hrvatski in Slavoniji, vendar se je z zdravljenjem po najnovejšem načinu rešilo večino živali pogina.

Prejšnje čase sploh nismo poznali pravega zdravila proti metiljavosti. Šele v novejšem času po vojni je znašel profesor na živinozdravniški šoli v Budimpešti, dr. Marek, zdravilo, ki se ime-

nuje distol in ki pogubonosno učinkuje na metilje. Lahko trdimo, da upliva na lek zanesljivo ozdravljivo in je s tem storjena neprecenljiva korist naši živinoreji. Ustanovila se je cela tovarna, ki proizvaja distol in uspehi so vse hvale vredni.

Komur bi se pokazala pri njegovi živini metiljavost, naj se nemudoma obrne na okrajnega živinozdravnika, ki mu bo v nekaj dneh mogel ozdraviti vse bolne živali in ga s tem rešil velike škode.

Gustav Strniša:

Planinec.

V goré grem planinec ponosni, Krasoto je videl nižine,
nad mano smehlja se nebo; sinjino neba nad seboj,
orjaki me zro neizprosni — in sredi nebeške višine
skalovja krog mene se pno: zamaknil se v tihi pokoj —

V nebesa je zemlja v zaletu V goré grem planinec ponosni,
pognala svoj skalnati val, skalovja preteče me zro,
začuden v mogočnem poletu, vrhovi strmé neizprosni,
je v sinji višavi obstal — ker hočem, da čar svoj odpro —

Razstava našega združništva.

Pred narodnim ujedinjenjem se zadrugarstvo celokupnega našega naroda ni moglo skupno pokazati v inozemstvu pred ostalimi državami.

Se najbolj je bilo v tujini znano srbsko združništvo, ki je bilo vedno v dobrih odnošajih z združništvom drugih držav, a posebno še z mednarodnim združnim savezom v Londonu. V tem mednarodnem savezu je bil član uprave g. Avramovič ter je s svojimi poročili in s svojim sodelovanjem dvignil ugled srbskega združništva v očeh inozemstva, kar srbsko združništvo tudi zasluži.

Manj znano je bilo v tujini ostalo združništvo našega naroda, ki je živel pred ujedinjenjem v narodni podrejenosti v Avstro-Ogrski. Velik del srbskega, slovenskega in hrvatskega združništva je pred vojno spadal pod avstrijski glavni združni savez na Dunaju ter se radi tega ta del našega združništva ni mogel prikazati inozemstvu kot celota zase, temveč je bil prikrit z zastopstvom avstrijskega glavnega saveza.

Se manj je bilo znano srbsko in hrvatsko združništvo. Hrvatske in Slavonije ter Bosne in Hercegovine, ker v teh pokrajinah sploh ni bilo Glavnih združnih savezov, temveč je bilo združništvo razcepljeno v razne saveze, ki se tako pocepani niso mogli predstaviti inozemstvu, ker niso imeli skupnega zastopstva.

Sele po narodnem osvobojenju in ujedinjenju je bilo mogoče, da se združni savezi vsega našega naroda ujedinijo v skupni Glavni za-

družni savez kraljevine SHS v Beogradu, ki bo zastopal vse naše zadružništvo v mednarodnem zadružništvu.

Že letošnje leto se nudi izvrstna prilika, da se na mednarodni razstavi zadružništva in socijalnih del v mestu Ganu v Belgiji pokaže celokupno naše zadružništvo s svojim dosedanjim delom in uspehom pri pomoči narodu potom zadružništva.

Razstava v Ganu traja od meseca junija do meseca septembra l. l. s sodelovanjem zadružnih savezov celega sveta.

Glavni zadružni savez v Beogradu je pripravil in izbral za to izložbo naslednje predmete:

Predvsem velik zemljevid naše države, na katerem so začrtani vsi zadružni savezi naše države, ki jih je sedaj že 27 z 4862 zadrugami.

Od teh 4862 zadrug je 2649 kreditnih, t. j. 55%, a ostale so konsumne ali proizvajalne zadruge.

Nato je izdelan statistični pregled zadružništva. V tem pogledu je prvič točno ugotovljeno število zadrugarjev = družinskih očetov, ki znaša 784.443.

Po teh družinskih očetih spada v zadružništvo 3,788.370 članov kmečkih družin naše države, kar znači, da 32% celokupnega prebivalstva naše države uživa medsebojno zadružno pomoč. V tej statistiki so še tile podatki:

Kapital zadružnih savezov je znašal (l. 1921—22) 34,100.000.— a njihovih zadrug Din 31,640.000.— Savezi so imeli 92,700.000 vlog, a zadruge 365,685.000.— Zadrugarjem je podeljeno posojilo do zneska Din 195,970.000.—

Blagovni promet je znašal v Savezih Din 371,320.000.—, a celokupni promet Savezov je znašal 2,744,160.000.—

Celokupni promet v zadrugah je znašal Din 4.029,027.000.—

Povprečno število zadrugarjev v posamezni zadrugi je za celo državo po 165 članov, a na 2567 prebivalcev pride po ena zadruga.

Povprečno pride:

	na zadruge	na zadružnike
zadružnega kapitala	Din 6.878.—	42.—
hranilnih vlog	79.497.—	482.—
izdanih posojil	42.602.—	259.—
zadružnih deležev	22.854.—	139.—
upravnih stroškov	3.042.—	19.—
celokupnega prometa	875.876.—	5316.—

Nadalje so bile izdelane za izložbo barvne slike (grafične), ki ponaazorujejo zgodovinski razvoj zadružništva po pokrajinah naše države, nato vrsto zadrug, vrsto poslov, količino hranilnih vlog, deležev in celokupnega prometa.

Končno je za izložbo zbranih mnogo slik, ki kažejo zadružne domove po vaseh in mestih, zadružna skladišča, prodajalne, kleti, zadružne oljarne, tovarne, mline, zadružne sadovnjake, izložbe, živino itd.

Največ fotografskih silk so poslali savezi:

Glavni savez srbskih zemljoradničkih zadrug v Beogradu je poslal fotografijo novega zadružnega doma v Beogradu, ki kaže zunanost doma in vse notranje prostore. Nato so poslali fotografije zadružnih

domov in prodajalen po vaseh Srbije. Zelo lep album slik svojih velikih zadružnih kleti je poslala vinorejska zadruga v Smederevu, katere poleg venčačke zadruge spadajo med največje v državi. Iz Požarevca so poslali ne samo fotografije zadrug, temveč tudi druge fotografije, ki kažejo lepoto naših krajev.

Iz Slovenije je prispelo mnogo slik, ki kažejo zadružne prodajalne, skladišča, celo eno zadružno gledališče in zadružno gostilno.

Iz Hrvatske smo prejeli slike domov zadružnih savezov iz vaških zadružnih domov, nato slike zadružne izložbe v Zagrebu, slike skladišč in prodajalen. Dalmacija je zastopana po fotografijah zadružnega doma v Splitu ter oljarskih in ribiških zadrug. Iz Bosne so poslali slike zadružnih šol za domačo obrt.

Predno so bili vsi ti predmeti odposlani na mednarodno izložbo v Ganu v Belgiji, so bili razstavljeni v Zadružnem domu Glavnega saveza srbskih zemljoradniških zadrug v Beogradu.

(Priobčil v št. 7/1924 „Zemljoradnička zadruga“ Dr. Lj. Prohaska.)

Poziv vsem našim društvom in vsemu kmetškemu ljudstvu.

V zimskem času je po deželi vse polno prireditvev, kjer je navadno kaka točka vzporeda tudi šaljivo srečkanje, srečolov ali kaj podobnega. Pokažite vsi, da ste zavedni in da hočete tudi pri zabavi koristiti! Zato naj med dobitki nikdar ne manjka knjig! Knjige pa naročajte v take svrhe v prvi vrsti pri Kmetijski tiskovni zadrugi v Ljubljani, Janez Trdinova ulica 8. Doslej so na razpolago tele knjige:

Kmetijski koledar za leto 1925. Broš. Din 10.— vez. Din 15.—
Agrarizem in slovanstvo. Broš. Din 3.—

Kdor naroči direktno pri založbi vsaj 10 knjig, dobi 10% popusta in se mu knjige pošljejo poštne prosto. Kdor naroči 20 knjig, dobi 15% popusta, kdor pa naroči več nego 20 knjig, dobi 20% popusta in pošiljatev poštne prosto. Ta ugodnost pa velja samo za one, ki obenem z naročilom pošljejo tudi denar.

✓ Ciril Jeglič: *Obrazi*. Broš. Din 25. — vez. Din 32.

L. N. Tolstoj - J. Vidmar: *On je vsega kriv*. Broš. Din 6.

Boža Račić: *Kuharske bukvice za kmetске žene in dekleta* (je v tisku in izide v kratkem).

Nadaljne izdaje slede in bomo o vseh obveščali čitatelje sproti. Pričakujemo, da naš poziv ne bo zadel na gluha ušesa. Zavedajmo se vsi, da le v slogi je moč in da z združenimi močmi dosežemo lahko mnogo, o čemur posameznik niti sanjati ne bi mogel. Kmetje, zlasti pa vi, kmetски fantje in dekleta, zavedajte se, da je dobra knjiga vaš najboljši prijatelj. Lastna kri te lahko često vara, dobra knjiga te ne bo nikoli. V žalosti in veselju, v sreči in nesreči ti bo enako zvesta prijateljica, družica in vodnica.

Slovenski kmetje! Kmetijska tiskovna zadruga je vaše podjetje, je vaša last. Njen uspeh je vaš uspeh, njeno propadanje bi bilo vaše propadanje! Saj gotovo ni nikogar več med vami, ki bi ne znal ceniti moči tiska — črne sile — one sile, ki danes vlada svet. „Kar v bukvah je natisnjenega, vpije“ — pravi naš Prešeren. In res je. Kdor ima v rokah tisk, ta ima moč! Kdor ima dober tisk, dobre knjige, ima vir prosvete in izobrazbe, ki je danes neobhodno potrebna vsakemu človeku, tudi najbolj preprostem kmetu, če noče, da ga pomendra čas in prosvitlenejši moči, s katerimi mora tekmovati in se boriti za obstanek.

Pri izdanih Kmetijske tiskovne zadruga bomo gledali na to, da pride vsak polagoma na svoj račun. Izdajali bomo resna, umetniška dela, potem zabavna, poučna, strokovna, poljudno znanstvena itd. Prvi porok za uspeh našega dela pa ste vi, slovenski kmetje! Zato se oklenite svoje tiskovne zadruga in pokažite vsi brez razlike strank, da niste kulturni in prosvitljeni samo v besedah, ampak tudi v duhu in resnici. Tako bo naše delo gotovo rodilo stoteri sad, čigar blagoslov boste uživali vi in vaši potomci iz roda v rod. Skromno in z malim smo sicer začeli, toda prešinja nas živa vera, da iz malega raste veliko. In proti velikemu stremimo, veliko hočemo doseči.

Ker pa hočemo, tudi moramo, in ker moramo, tudi bomo! Saj je slovenski kmet delal stoletja celo za tuje graščake, ki so ga pretepravali in ga izmозgavali, pa ne bi hotel zase?

Kmetijska tiskovna zadruga
Ljubljana

Janez Trdinova ulica 8.

POMENKI IN NASVETI.

Cepljenje vrtnic pozimi. Že začetkom decembra se lahko cepijo vrtnice, ki imajo dobre korenine in ki so se hranile v loncih že leto dni. Za cepljenje se rabi čisti čebdlni vošek. V prvih štirih tednih imej tako cepljeno rastlino v temi in v kraju, kjer je 2—3 Reaumurjevih stopinj gorkote, potem jih pa prenesi na svetlo in na gorkeje. V takem času in tako cepljene rože rastejo sicer bolj počasi, toda krepkeje in bolj gotovo nego one, ki se cepijo v gorkem letnem času.

Nekaj o čebelah. V modernem panju se na leto lahko rodi okrog 200.000 čebel. Delavka živi v času počitka največ 9 mesecev, med delom pa najdalje 72 dni. Nobena delavka ne dočaka starosti enega leta. Kljub temu je pravilno negovan panj vsled stalnega naraščanja vedno dovolj obljuden.

Matica živi največ 7 let, trot pa 45 dni. Zelo redki so troti, ki učkajo večjo starost. (Po „Novicah“.)

ŽENSTVO.

Kokošji hlev pozimi. Da je v hlevu pozimi bolj gorko, je treba, da pokrijemo tla z dobro steljo. Seno in listje ni dobro. Najbolja je šota, ker greje tla ter obenem veže izhlapevanje. Namesto šote služi tudi suh pesek ali suha zemlja. Seveda je treba potem vsaki teden hlev dobro izkldati in prezračiti.

Zmrzlo sadje. Navadno se polaga zmrzlo sadje v mrzlo vodo, da se zopet odtopi. A to ni dobro. Najboljše je, ako se zrak v shrambi razgreje čez 0 stopinjo. Ako pa to ni mogoče, naj se odnese sadje v toplejši prostor, a prijati ga je treba z ovito roko in prav na rahlo, da se ne stiska. Ako se uvidi, da se zmrzlo sadje več ne da rešiti, je najbolje, ako ostane zmrzlo, dokler se ne vporablja. Kajti prehudo zmrzlo sadje kmalu segnije, ako se odtopi.

„Mladina“ je naslov novemu mesečniku, ki je začel pred kratkim izhajati v Ljubljani. „Mladina“ je namenjena našemu dijaštvu. Gojila bo znanstvene in strokovne spise ter poročila o šolstvu, izberi poklica, kulturnih pojavih pri nas in na tujem itd. Njen glavni namen pa bo odvracati dijaka od slabega in ga navajati k dobremu, buditi v njem ljubezen do učenja, izobrazbe in vzgoje. „Mladina“ bo stala na strogo nestranski podlagi; kajti stremela bo za tem, da politika izgine iz šol in da mladi človek svoj čas res izrabi v prvo svrhu: za izobrazbo in utrditev značaja. — List izhaja tekem šolskega leta po enkrat na mesec na 16. straneh. Naročnina znaša za vse leto Din 20.—, posamezna številka pa stane Din 2.— Naroča se pri upravi „Mladine“ v Ljubljani, Janez Trdinova ulica 2.— Ker smo prepričani, da bo list res hodil po poti, ki jo označuje „Uvodna beseda“ v prvi številki, prosimo vse one, ki imajo svoje sinove v šolah, da jim naroče „Mladino“. To bo zanje najlepši in najprimernejši dar. Kajti boljše dote ne moreš dati sinu, nego je dobra, resnična naobrazba srca in duha, združena z zlatim semenom pametnih svetov, po katerih lahko človek varno uravna svoje življenje. To je zaklad, ki ga ne more vzeti „ne toča ne moča“. Zato „Mladino“ toplo priporočamo.

ŠALA IN ZABAVA.

Rešitev ugank v 6. številki:

1. Uho. — 2. Prijatelj mi je pokazal pravkar izluščeno orehovo jedrce, ki ga je potem pojedel. — 3. Klobasa.

Rešitev ugank v 7.—9. številki:

1. Zacherlin — saharin. — 2. Čreš-

nja. — 3. „Gruda“. — 4. Čep. — 5. Plig. — 6. Otika — motika. — 7. Kosec. 8. Ris — sir. — 9. Krompir. 10. Kos.

Zaradi pomanjkanja prostora ne moremo priobčiti imen vseh ugankarjov. Upamo, da nam tega ne bo nihče zametil. Nagrade pa so prejeti sledeči:

1. Za rešitve ugank v 6. številki:

1. Alfonz Pogačnik, Dobrava pri Podnartu — 2. Anton Janežič, Dravlje 54 pri Ljubljani. — 3. Mimica Zupančič, Rakovnik, p. Št. Rupert, Dolenjsko. — 4. Miha Kresnik, dijak, Zidani most 18. — 5. Maks Podpečan, Ljubno, Sav. dolina. — 6. Franc Glonar, p. Sv. Barbara pri Mariboru.

2. Za rešitve ugank v 7.—9. številki:

1. Franica Arh, Bitnje 9 pri Boh. Bistrici. — 2. Franc Jevšnik, Kozje 61. — 3. Hela Ocepek, Volčji potok 3, p. Radomlje. — 4. Josip Marolt, Dvorska vas 25, p. Vel. Lašče. — 5. Ivan Mencin, Dvorska vas 35, p. Vel. Lašče. — 6. Mica Lukman, Loperšice, p. Ormož. — 7. Julij Ocepek, Volčji potok 3, p. Radomlje. — 8. Joško Ivanc, Dvorska vas 5, p. Vel. Lašče. — 9. Andrej Plavčak, Sv. Florijan, Rogatec. — 10. Petkovšek Viktor, Zidani most 10. — 11. Brecljnik Ivanka, Dravlje pri Ljubljani. — 12. Plavšak Ludovik, Sv. Jurij ob Taboru. — 13. Mencinger Viktorija, Boh. Bistrica.

Ker je bilo število tekmovalcev v primeri s številom nagrad majhno, smo pritegnili k zrebanju še nekaj prejšnjih. Pravilnih rešitev je bilo malo, najbolj originalno pa je poslal g. Josip Marolt. Glasi se takole:

1.

Prvo sredstvo, ki nemško glasi se, — „Zacherlin“, mislim, se njemu veli, — bolha ko vidi, njega boji se, — pa ti spak sobo takoj zapusti. — Odvezemal sem črke, pretvarjal sem zloge, — dodajal jih spredaj, a vedno narobe, — a končno pa dobil sem sredstvo le-to, — da „Saharin“ v kavi prav dober ne bo.

2.

Ko pride pa doba, junija mesca, — raz črešnjeva drevja prepeva ti deca, — nabira in zoblje pa „črešnje“ rdeče, — kedo bi jim branil neskaljene sreče?!

3.

Tretja v „Grudi“ mi tvoja uganka, — meni ni dala mnogo opravka, — ker

„Grudo“ ti čitaš, z nje srkaš med pravi, — te ljudstvo današnje nikdar ne pokvari.

4.

Če peč obračaš, dobro ni, — ti v mrazu slabo se godi. — Napolni sod — mu deni „čep“ — in zvali ga — v tvojo klet.

5.

Peta uganka, to je pa šment — uganiti ne morem prekličan štrument; — mogoče je „metla“, lahko je tud „plug“ — plug dela dva kraja, poh enga je drug'. — Lahko še navedel stvari bi vam sto, — a mnog' te uganke uganil ne bo!

6.

Gospod ne pozna, da k plugu se „otika“ vtika, — uganil ne bo, ker za plugom se on ne pomika. — Ve kmet korenina, se z „motiko“ poti, — od zore do mraka, pa do trdne noči.

7.

Lušno je res po let', zbor tičji žgoli, — „kosec“ po travnikih cvetke kosi. — Ima svojo koso, bo si jo brusil, — prej ko bo travico, cvetke pokosil.

8.

Da kruta zver je „ris“ to veš, — a bati njega se ne smeš, — kar v roke prim' obrni ga, — jed „sir“ ti bo ugajala.

9.

Krompir ko sadimo, očesa ima, — ga mamica reže, prav dobro ga zna. — Preljubi urednik, kaj prošil bi Vas? — K nagradi me den'te, saj čislat' bom Vaš! — Saj „Grudo“ naročam, prebiram jo rad. — Tud' „Grudi“ deviške spoštujem jih jaz. — Tarzana rad čitam, ali Paberki. — Zato pa pošljite nagrado mi Vi!!

10.

Ob mraku večrnem, ko zvon zyoni, — v grmovju z drevesa „kos“ poje mi, — v sobi na mizi pa „sok“ se hladi, — nagrado ugankar gotovo dobi!

Novo tekmo za ugankarje otvorimo v 12. številki. Nagrade bodo lepe, zato že danes opozarjamo in vabimo prijatelje „Grude“, da se udeleže te zabavne ugankarske tekme.

TRGOVSKA BANKA D. D.

LJUBLJANA

Dunajska cesta v lastni stavbi.

Kapital in rezerve D 18,300.000

Sprejema denarne vloge
na hranilne knjižice in tekoči računi in jih obrestuje najugodnoje.

Kupuje in prodaja
vrednostne papirje, valute, devize, čeke itd.

Eskontira in vnovčuje
menice, devize, kupone itd.

Izvršuje
izplačila na vseh tu- in loozemskih
tržiščih.

Daje predjume
na vrednostne papirje in vsako-
vrstno blago.

Posreduje
pri borznih naročilih vestno in
kulantno.

Izdaja
averenja in akreditive.

Finansira
industrijalna, trgovska in obrtna
podjetja.

PODRUŽNICE: Maribor, Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec,
Slov. Bistrica, Konjice. EKSPozITURA: Moča - Dravograd.

TELEFONI: 139, 146, 458.

BRZOJAVI: Trgovska.

HOTEL „LLOYD“, LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA

Prenočišča z zračnimi sobami. o Izvrstna kuhinja z mrazilni in gorilni jedili. o Poleti krasen senčnat vrt o Točna postrežba. o o o o o o Sprejemajo se tudi učenke v kuhinjo.

MARIJA TAUSES, lastnica hotela LLOYD

Priporoča se Vam pri nakupu zimskih potrebščin
domače staro podjetje dobrega trpežnega blaga
samo češkega izdelka pri

„ČEŠNIKU“

Ljubljana, Lingarjeva ulica

Sukno za moške suknje, štof, kamgarn, sukno za
ženske, mantelne, plašče, velur, pliš, žamet i. t. d.
Novosti v volnenem in parhastem blagu. Ogrinjalke,
kocki, svilnate, plišaste, žametaste, volnene
rute in šerpe. — Vse po znatno znižani cenli!

Josip Petelinc

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7
blizu Prešernovega spomenika za vodo

Najcenejši nakup

najboljših šivalnih strojev „GRITZNER“

za rodbinsko in obrtno rabo, nadajte nogavic, žepnih robcev, brisaik, kleta, belega in rujavega platna, šifona, kravat, žlic, vilic, raznih gumbov, sprehsjalnih palic, nahrbtnikov, potrebščin za šivilje, krojače, čevljarje, sedlarje in brivce, škarje za krojače, šivilje in za obrezovanje trt. Cepline nože. Vse na veliko in malo.

Ceneno češko perje!

En kg sivega opuljenega perja 70 Din, na pol belo 80 Din, belo 100 Din, boljše 120 Din in 150 Din, mehko jak pub 200 in 225 Din, boljša vrsta 275 Din. Pošiljatve carine prosto proti povzetju, od 300 Din naprej poštne prosto. Vzorec zastoj. Blago se tudi zamenja in pevsče vzame nazaj. Naročila samo na BENEDIKT SACHSEL, Lobež št. 72 kod Pilzna, Českoslovaška, Poštne pošiljke rabijo v Jugoslavijo okrog 14 dni.

Stanko Florjančič

veletrgovina z železnino

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 35.

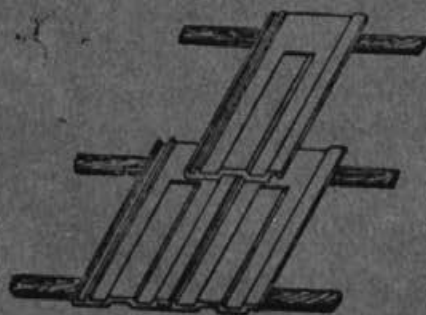
En gros.

Telefon interurb. 163

En detail.

Razna emajlitana in aluminijasta posoda. Vse mizarske potrebščine in vse orodje za obrt, ki spadajo v železninsko stroko. Vsakovrstni poljedelski stroji. Jedilno orodje, razni alpaka-nastavki, noži, vilice. Razni laki v vseh barvah iz svetovnoznane tovarne Modra galica prvovrstna (znamka Johannisthal) vedno v zalogi. Zahtevajte cenik.

Najcenejše strešno kritje!

Združene opekarne d.d.

Ljubljana, Miklošičeva cesta 13

preje

Vidic-Rnez tovarne na Viču in Brdu

nudijo v poljubni množini — tako dobavno — najboljše preizkušene modele strešnikov z eno ali dvema zarezama kakor tudi bobrovev (biber) in zidne opeke. — Na željo se pošlje takoj popis in ponudba!

Priporočamo vsem rodbinam

Kolinsko cikorijo

izvršen pridatek za kavo